

פרוטוקול מס. 482

מישיבת ועדת העבודה

יום ו', י"ח באייר, תשל"ז - 6.5.1977 שעה 8.30

נ כ ח ו

חברי הוועדה: היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו

מ. גז

מ. דרובלס

מ. דרניצקי-יודין

מוזמנים:

א. הרליץ

י. ערד

(המוסד לביטוח לאומי

גב' י. בארי

מ. בוטון

י. בן-שלום - מנהל המרכז לשירותי
התנדבות

מזכיר הוועדה:

י. נוריאל

יועץ משפטי לוועדה:

י. אליסוף

ר ש מ ה:

א. דגני

סדר-היום:

תקנות הביטוח הלאומי (מתנדבים),
תשל"ז-1977.

חוקת התשלומים של צה"ל.

- 1422

(מקב א"מ 5.6.77)

תקנות הביטוח הלאומי (מתנדבים), תשל"ז-1977

ה'ו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: אני פותחת את הישיבה.

מובאות בפנינו לאישור תקנות בדבר ביטוח מתנדבים. החומר הונח על שולחננו רק הבוקר ולא היתה לנו שהות לעיין בו. אני מציעה שנעבור על התקנות, נשמע דברי הסבר ונראה אם ניתן לאשר את התקנות בישיבה זו או שיש לקיים ישיבה נוספת לקבלת הבהרות נוספות או לשמיעת גופים הנוגעים בדבר.

לפני התפזרותה של הכנסת השמינית אושר תיקון לחוק הביטוח הלאומי בנושא המתנדבים, וזאת בעקבות הצעת חוק פרטית של חברת-הכנסת הרליץ שנושא ההתנדבות הוא בתחום שפולה והתענינותה. הפעלת פרק המתנדבים בחוק מחייבת התקנת תקנות, שהן טעונות אישור ועדת העבודה.

גב' י. בארי: ביום 25 במרס 1977 קיבלה הכנסת תיקון לחוק הביטוח הלאומי המחליף את פסקה (1) בסעיף 198 לחוק המגדירה את המושג "מתנדב". היום ההגדרה היא: "מי שפעל בהתנדבות שלא בשכר למען זולתו, על-פי הפניה מאת משרד ממשלתי, המוסד, רשות מקומית, ההסתדרות הציונית העולמית או הסוכנות היהודית לא"י או מאת גוף ציבורי אחר שאישר שר העבודה לפי כללים, מבחנים, תנאים וסייגים שנקבעו בתקנות, באישור ועדת העבודה של הכנסת, ובלבד שהתנדבות מחוץ לישראל תוכר רק בסוגי מקרים שאישר שר העבודה בצו.

לענין זה "הפניה" - הפניה מוקדמת שנעשתה למטרות שיש בהן תועלת לאומית או ציבורית ונקבעו בתקנות באישור ועדת העבודה של הכנסת ובתנאים ובסייגים שנקבעו כאמור."

לאור התיקון נוצר מצב שגם גופים הנזכרים היום בסעיף 198 לא יוכלו להפנות מתנדבים כל עוד לא ייקבעו בתקנות המטרות, התנאים והסייגים להפניית מתנדבים.

ה'ו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: מי היו הגופים שעד כה הפנו מתנדבים? האם הקריטריון של הפניית לא פחות מ-300 מתנדבים במוצע עונה על הדרישות לאור הנסיון?

גב' י. בארי: משרדי ממשלה מפנים מתנדבים במספרים גדולים. משרד החינוך או משרד הפנים במסגרת של מ"ח מפנים אלפי אנשים שמקבלים גם השתלמות. קבוצה גדולה של מתנדבים מופעלת על-ידי משרד החינוך בבחי הספר למטרת קידום ילדים משכבות מצוקה. משרד הבריאות מפנה מתנדבים למרפאות ובתי-חולים. הוא הדין משרד הבטחון הפועל במסגרת הוועד למען החייל או מפנה אנשים לפעולות שונות במחנות צה"ל ומחסני החירום. משרד הקליטה מפעיל אנשים רבים. עם חלק ממשרדי הממשלה סיכמנו את הדרכים להפניית מתנדבים ותאמנו את המטרות של ההתנדבות. תיקון החוק מחייב רביזיה מסוימת.

נוסף למשרדי הממשלה נעשית פעולה עניפה בשם המרכז לשירותי התנדבות. פעולה זו נעשית על-ידי גופים מתנדבים העוסקים בפעילויות שונות, כמו יע"ל, איל"ן, אלי"ן. יש גופים קטנים המפעילים 10-20 מתנדבים, כמו "אלסם" העוסק בגמילה מסמים. יש גופים המפעילים מאות מתנדבים. משרד הסעד מפעיל למעלה מעשרת אלפים מתנדבים. שם מנהלים רישום במחשב. גם משרד החינוך פנהל רישום במחשב. כאן מדובר במספרים רציניים. הטיפול בקליטת עליה מתפזר בין גופים שונים. יש פעולות הנעשות ישירות על-ידי משרד הקליטה. יש פעולות הנעשות על-ידי הרשויות המקומיות.

למשרד הקליטה יש 30 רכזי מתנדבים המפעילים את המתנדבים באמצעות גופים וולונטריים

א. הרליץ:

ורשויות מקומיות.

משרד הקליטה עוסק יותר בהכוונה מאשר בהפניה ישירה. המחשבה היתה שנקבע מטרות להפניית מתנדבים לפעולות שיש בהן תועלת לאומית או ציבורית.

י. בארי:

שחשפנה את האפשרויות השונות

קיימת יחידת מתנדבים שאורגנה על-ידי קופת-חולים לטיפול בכליות מלאכותיות. ליד בתי-החולים יש גופים מתנדבים הפועלים למען רווחתם של החולים. היום ההפניה היא באמצעות אמרכלים של בתי-החולים.

חלמידי בתי-ספר תיכוניים יוצאים לעזרת ישובי ספר או עיירות פיתוח.

מ. גז:

למנהלי בתי-הספר יש אישור הפניה.

י. בארי:

במקום לפרט את מטרות-המשנה ניסינו לדבר בהכללה על קידום החינוך, הבריאות, הרווחה, קליטת העליה, התיישבות ובטחון המדינה וכן קידום ההתנדבות למטרות האמורות.

אני מציעה תיקון קל שיענה גם לתמיהה של חברת-הכנסת ארבלי-אלמוזלינו. במקום "רווחה" אני מציעה לומר: רווחת הפרט והחברה", וזאת כדי לכלול כאן נושאים חשובים כמו שמירת איכות הסביבה, ארץ-ישראל יפה וכדומה.

א. הרליץ:

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: הקריטריון של הפעלת 300 מתנדבים לא ישרת את מטרות ההתנדבות. מדוע לא להכיר בגוף המפעיל 100-150 מתנדבים?

א. הרליץ: יתכן שיש להקטין את המספר ל-200, אבל לא פחת מזה. יש ארגונים קיקיוניים שהיום הם קמים ומחר נעלמים מהאופק. למוסד לביטוח לאומי לא תהיה אפשרות לפקח עליהם ולבדוק אותם. המרכז לשירותי התנדבות יצטרך לקבל על עצמו להפנות מתנדבים של גופים קטנים. ברגע שהגוף הוא יותר גדול ויכול לעמוד על רגליו, אפשר להציע לו להירשם כגוף מוכר להפניית מתנדבים. כל הגופים שאנו מכירים מפעילים יותר מ-300 מתנדבים. אפילו שירות המתנדבים לתיירים, הפועל בשלוש הערים הגדולות, מפעיל מספר יותר גדול של מתנדבים. אבל אפשר אולי להקטין את המספר. (מ. גז: בירושלים הקימו מספר נשים ארגון פנימי לטיפול במפגר.) אק"ם הוא גוף המפעיל מתנדבים רבים. לכל גוף חדש דרושה תקופת הרצה כדי לדעת אם זו לא התלהבות זמנית.

עו"ד בוטון:

כאשר חוקקנו את החוק החונונו לאותם גופים גדולים שנקבנו בשמותיהם. באחת הישיבות הועלתה הטענה שגם ההסתדרות הכללית צריכה להיכלל ברשימה. טענו חברים שאין מקום לציין דווקא את ההסתדרות העובדים הכללית, שהרי קיימת גם ההסתדרות העובדים הלאומית, או ההסתדרות הפועל-המזרחי. לכן נאמר: וגוף ציבורי אחר. גופים אלה יפנו אלינו ונאשר אותם. הכוונה היתה לתת סימן-היכר לגוף ציבורי שהוא בסדר גודל קרוב לגופים המוזכרים במפורש. ראינו לנגד עינינו את המרכז לשירותי התנדבות וגופים גדולים אחרים. קבוצה של אנשים הרוצה להפעיל מתנדבים יכולה למצוא את הדרך המשפטית הנאותה לכך במסגרת החוק והתקנות. אנשים אלה פונים לרשות המקומית ומבקשים הפניה. אנו מתאמים את הפעולה עם הרשויות המקומיות ויש לנו פיקוח עליהן. כאן צריך להיות גוף שיש לו הנהלה ותקנות, הפועל בצורה מסודרת. זו היתה הכוונה של מחוקקי החוק.

המוסד הציע קריטריון של 500 מתנדבים.
במועצת המוסד התנהל ויכוח על הנושא. אינני חושב שצריך להקטין את המספר המוצע בחקנות.

מ. דרובלס: אני מבקש להפריד בין ההתיישבות בכללה לבין ישובי ספר או ישובים מיוחדים הזקוקים לעזרה. מושב איננו מסוגל לקלוט מתנדבים בגלל צורת החיים שלו. לעומת זאת יש קיבוצים שאינם זקוקים לשירותים של המתנדבים, וקיבוצים אחרים הזקוקים לכך. יש גופים קטנים העושים עבודה חשובה וחיונית, כמו למשל מר הולצר אבי-הפצועים העושה רבות למען הפצועים והנכים. (י. בארי: הוא מכוסה באמצעות הוועד למען החייל.) יש קבוצות של נשים העושות עבודה נאה והן רוצות לשמור על עצמאותן. הן אינן מכוסות לפי התקנות.

י. דרניצקי (יודין): אצביע בעד אישור התקנות כדי שאפשר יהיה להפעיל את החוק בידעי שהזמן דוחק. אבל יש לי כמה סימני-שאלה. אני נתקל בכמה תופעות של ניצול מתנדבים לרעה, כמו למשל מתנדבת שנשלחה לקיבוץ והיא מועסקת שם בשטיפת כלים במסעדה שבה גובים מחירים מפולפלים. אני סבור כי בכך פוגעים במוראל של המתנדב. לא בדקנו באיזו מידה תופעות כאלה הורסות את התרוממות הרוח המחלוה לפעולת המתנדב להבדיל מיצר הרפתקנות. אני מוצא לנכון להעיר את ההערה הזו. אילו היה זמן לא הייתי מסכים שנעבור לסדר-היום על תופעות כאלה.

האם אנשי המשמר-האזרחי כלולים במסגרת הזו?

י. בארי: בהחלט. אחת המטרות היא בטחון המדינה. איש המשמר-האזרחי רשאי לבחון בין החוק החל על אנשי המשטרה לבין חוק זה.

י. דרניצקי (יודין): ומה דינם של משקיפי התנועה ואנשי משמרות הבטיחות?

אם מדובר על התנדבות של ממש, מה טעם להגביל אותה בהתיישבות לתקופה העולה על ששה שבועות?

אני בעד קיומו של ארגון מתנדבים. הכרה בארגון מתנדבים חייבת להיות מותנית בתנאים מסוימים. אם ארגון מתנדבים מעסיק מנגנון גדול בשכר, יש בכך סחירה משמעותית לעצם רעיון ההתנדבות. אנו מעודדים גילויי התנדבות. אני מכיר אנשים העוסקים בקליטת עליה בהתנדבות והם אינם שייכים לשום מסגרת. אבל זוהי פעילות של ממש, הנעשית במסירות ואהבה. האם החוק מכסה פעילות כזו? (הי"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: המתנדב צריך להיות מופנה על-ידי גוף מוכר.) בארץ יש מתנדבים שאינם רוצים להשתייך לשום ארגון. הם אינם מבקשים כל פיצוי. אם חלילה במסגרת פעולת התנדבות אמיחת קורה אסון קורית תאונה וכדומה, מן הדין לחפש דרכים לכסות מקרים כאלה, שאם לא כן לא תהיה התנדבות ספונטנית אלא רק ממוסדת.

הי"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: לא כללנו זאת בחוק.

א. הרליץ:

איננו חוזרים עכשיו לדיון בחוק. לא החוק ולא התקנות מאפשרים פיקוח על המתנדבים. אין מוסד היכול לפקח על כך. ומי שאיננה רוצה לשטוף כלים בקיבוץ, שלא תלך לשם. אנו דנים עתה בתקנות לפי החוק הקיים. בגוף החוק ולא בתקנות יש התייחסות גם להתנדבות ספונטנית. בנושא זה יש פסיקה של בתי-המשפט.
(מ. בוטון: אם הוא פעל להצלת חיים או רכוש.)

אינני רוצה לחזור ולהסביר שהחוק הזה בא לעודד התנדבות ולא להגביל אותה. ואם גברת פלונית מבקרת מדי שבוע במשפחת עולים ומושיטה לה סעד מוסרי וחמרי, יש להניח שהשירות הקהילתי או המרכז לשירותי התנדבות או לשכת המתנדבים במקום יודעים על פעילותה. ואם החוק איננו עונה על מספר בעיות, תינקט יוזמה לתיקון החוק. כרגע אני מתייחסת לתקנות המונחות לפנינו. מנהל המרכז לשירותי התנדבות מציע שבסעיף (1) נרחיב את המושג "רווחה" ונאמר "רווחת הפרט, המשפחה והקהילה". מוטב לנקוט גושה כולל מאשר להיכנס לפירוט שלא יקיף את הכל.

גם אני מתלבטת בנושא של ההתיישבות. יש נסיון של התנדבות במושבים. (י. בארי: זה מכוסה.) כל מי שנמצא ביישוב יותר משלושה חדשים הוא בבחינת כוח עבודה ועושים עבורו ביטוח אחר. ישובים רבים מציגים את התנאי שהמתנדב יעבוד ביישוב לפחות שלושה חדשים. אני מציעה שהקריטריון יהיה גוף המפעיל במשך השנה לא פחות מאשר 200 מתנדבים בממוצע במקום 300.

י. בארי: המלה "קידום" בסעיף המטרות מתייחסת גם להתיישבות. ההתנדבות בהתיישבות זהו אחד הנושאים שבו גיבשנו כללים והסדרים להפעלת החוק. ההתנדבות בהתיישבות נעשית בכמה מישורים: ילדים מבתי-ספר ותנועות נוער נשלחים לחיות פרק זמן קצר בקיבוץ כדי ללמוד ולהכיר אורחות חיים שונים מאלה להם הורגלו.

ה'ר ש. ארבל-אלמזלינג: אני מציעה לומר: קידום החינוך והתרבות.

י. בארי: יש אנשים הבאים כאורחים למשק ומקדישים מספר שעות ביום לעבודות עונתיות. זו איננה פעולת התנדבות. אורחים אלה כאילו מכסים את הוצאות המחיה שלהם בקיבוץ. הפרדה כזו מתאפשרת על-ידי כך שאנשים אלה אינם מקבלים הפניה מגורם מוסמך. הקיבוצים מבטחים את האורחים במסגרת ביטוח פרטי.

יש קבוצות אנשים שהם מתנדבים, הם יוצאים לעזרת ישובים חדשים הנונים חברה ומשק. הם מסייעים להם בהדרכה ובעצה. הם שוהים לעתים ביישוב יום אחד בשבוע או פרקי זמן יותר ממושכים. אנו רואים אותם כמתנדבים. הם מקבלים הפניה.

יש קבוצות של אנשים יהודים ולא יהודים הבאים מחו"ל לתקופת זמן יותר ארוכה והם רוצים לטעום את טעמה של חיים בקיבוץ. בקריה-ענבים יש קבוצה של פינים המתחלפת באופן סדיר והיא מחזיקה כמה ענפי משק. הקיבוצים משלמים דמי ביטוח עבור מתנדבים אלה. במפעלים של הקיבוצים עובדים מתנדבים במשובצים במסגרת סידור העבודה. הם מקבלים דמי כיס מהמשק. המשקיים הם בדעה שיש לבטח מתנדבים אלה ולא להטיל את הוצאות הפגיעה שלהם על אוצר המדינה.

יש קבוצות של נוער יהודי הבאים לארץ במסגרת מחנות קיץ. זוהי פעולה חינוכית שמטרתה להדק את הקשרים עם העם היהודי בתפוצות. אנו רואים זאת כפעולת התנדבות.

6.5.77

בארי

הבעיה היא להפריד בין מתנדבים לבין אנשים שהם חלק מכוח העבודה של המשקים, שההוצאות עליהם צריכות לחול על המשקים במסגרת ענף נפגעי העבודה. אחת ההצעות שנדונה עם אנשי התנועה הקיבוצית היתה לקבוע קריטריון של שלושה חדשים, כאשר מוסכם שאת האורחים הם מבטחים בעצמם.

בכוונתנו לחדש את התקנות תוך השנה הקרובה לאור

הנסיון.

מדוע בעל מסעדה בקרית-שמונה איננו רשאי לקבל מתנדב ואילו הקיבוץ רשאי להעסיק מתנדב במסעדה שלו?

מ. דרובלס:

בחוק יש כיסוי לפעולה של התנדבות ספונטנית של הצלת נפש ורכוש. יחד עם זה אין קושי להבטיח את האדם הבודד המתנדב באמצעות לשכת מתנדבים.

בארי:

בין עשרים הבקשות להכרה במוסד כגוף ציבורי יש רק בקשה אחת של גוף שמפעיל מספר קטן של מתנדבים, וזהו גוף הנקרא "אל-סם" שרק החל להתארגן. כל שאר הגופים מפעילים מאות מתנדבים ואף אלפים. אין בעיה לקשור את "אל-סם" עם העירייה שיש לה יחידה המטפלת במתנדבים. (א. הרליץ: הם שייכים למשרד הבריאות.) העיקר הוא שגוף גדול יפנה את המתנדבים. ניתן להסדיר זאת בלי לפגוע בזהותו של הגוף המפעיל את המתנדבים.

קיבלנו פניה של גוף המופקד על הבטיחות בדרכים. משקיפי תנועה נכללים במסגרת המטרה של בריאות הציבור. (א. הרליץ: הם מופנים על-ידי משרד התחבורה.)

בתקנה 3 מפורטים כללים, מבחנים, תנאים וסייגים

לאישור גוף ציבורי.

המונח "רווחת הפרט" איננו משתלב עם נוסח החוק.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אני מציעה שנעבור עכשיו על הנוסח של התקנות ונראה אם ניחן לאשרן. אם נגיע למסקנה שיש לאשר את התקנות נאשר אותן לתקופה של שנה. בתום שנה תבחן ועדת העבודה את התקנות לאור הנסיון.

סעיף 1 - מטרת ההתנדבות

מה פירוש "רווחת הפרט"?

מ. בנטון:

מתברר שמונח כזה יכול לכלול פעולות שאדם עושה למען חברו.

בארי:

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אפשר להפנות מתנדבת לביתה של יולדת שיש לה הרבה ילדים. זוהי רווחת הפרט. אני מציעה שנאשר את ההגדרה המורחבת. כעבור שנה נבדוק אם יש צורך לצמצמה.

אני מבקשת להתייעץ על כך עם אנשי משרד המשפטים. הם לא הסכימו לנוסח "רווחת הפרט".

בארי:

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אינני מציעה להגביל או לסייג את ההגדרה של ההתיישבות. יש הבדל בין בעל מסעדה בקרית-שמונה לבין בית-הארוחה בקיבוץ. מתנדב בא למלא את מקומו של חבר קיבוץ והוא עומד לרשות סידור העבודה. חזקה על אלה המפנים מתנדבים שיפנו אותם

לישובים הזקוקים לעזרה. איננו יכולים לעשות אבחנה בין התיישבות זו או אחרת. לו הייתה לנו שהות מספקת הייתי מזמינה לישיבה את אנשי התנועה הקיבוצית כדי לשמוע את דעתם.

אני מציע להוסיף כאן את החיירות וכן אח המטרה של בטיחות בדרכים ומניעת תאונות.

י. בארי: בטיחות בכל התחומים, גם במפעלים.

א. הרליץ: ישנם גם פקחי צרכנות. המונח "רווחת הקהילה" מכסה את כל התחומים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: יש מועצה למניעת תאונות דרכים, יש לה מתנדבים. (מ. בוטון: רשמנו זאת.)

ומה על נושא הצרכנות?

י. בן-שלום:

י. ערד: משקיף תנועה הוא תמיד בדרך ובכל מקרה הוא יהיה מבוטח. אני חושב שמסוכן לכלול אותו

במסגרת הזו.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: משקיפי תנועה אינם פועלים על דעת עצמם.

א. הרליץ:

תלמידי בית-ספר המכוונים את התנועה מקבלים הפניה מהמשטרה. יש לי ספקות לגבי מפקחי תנועה או מפקחי צרכנות. אני חושבת שיש לברר את השאלה עם הארגון באיזו מידה הוא עוקב אחר פעולותיו של מפקח צרכנות שקיבל תעודה מטעמו, האם יש פיקוח עליו, או שמא התעודה נשארת בידי וברצותו הוא מפקח, וברצותו איננו מפקח. אני מציעה כי בתקופת ההרצה של התקנות לא נכלול את הקטגוריות האלה. המונח "רווחת הקהילה" מכסה אותם. נבדוק מה פירושן של תעודות כאלה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: את הבדיקה תעשו עם הארגונים. אני חושבת שזוהי משימה חשובה וחיונית. אנו מעודדים מתנדבים בנושא הצרכנות ואין סיבה לא לכלול זאת במסגרת המטרות.

י. ערד:

כל פקח צרכנות הוא בתפקיד עשרים שעות ביממה ותמיד הוא יהיה מכוסה. הגדרת הנסיבות איננה מתאימה. לפי הגדרה זו כל דכפין יהיה מכוסה. השאלה היא איך מגדירים את הנסיבות. כל נהג יכול להיות משקיף תנועה. כל אדם הגון יכול להיות משקיף או פקח צרכנות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אני מייחסת חשיבות רבה לנושאים אלה. תבררו את הנסיבות. (מ. בוטון: איננו מסכימים לזה.) תקיימו התייעצות.

מ. בוטון: העניין נבדק אחרי התייעצויות רבות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אם כך, אזמין את כל הארגונים הנוגעים בדבר. ארגון הצרכנות עושה פעולה חשובה.

(א. הרליץ: הם מכוסים על-ידי ההגדרה של "רווחת הקהילה".) זהו שירות לצרכן.

י. אליסוף: הכוונה היא לא רק לאלה העוסקים במישרין

בחינוך ותרבות אלא גם לאלה העוסקים בכך בעקיפין, כמו מזכירה המקבלת הודעות בטלפון ועושה זאת בהתנדבות.

הנוסח המוצע עונה על הבעיה.

י. בארי:

יש ארגונים העוסקים בבטחון הציבור.
באיזו מסגרת נכלל הוועד למען החייל?
(י. בארי: קידום בטחון המדינה.)

י. אליסוף:

סעיף 2 - תנאים וסייגים

מה פירוש "בן משפחה"? למה הכוונה?
לא רצינו להגדיר "בן משפחה".

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

מ. בוטון:

מי יפסוק בנדון? (מ. בוטון: בית-הדין.)

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

י. בארי:

פעולה למען בן משפחה לא תיחשב כפעולת
התנדבות. במקרה של ספק, יובא הענין

לבית-הדין.

אולי אפשר לומר: בן משפחתו הקרובה?

י. בן-שלום:

תביאו לכך שלא יפנו לקרוב משפחה.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

י. בארי:

פעלנו לפי הגדרה זו במשך שנים ולא נתקלנו
בקשיים. במסגרת משרד החינוך יש הרבה
פעולות של הורים. הענין פועל במסגרת הוראות פנימיות של המשרד. בפירוש
לא הינו בעיות.

מ. גז:

אסור לשחרר בני משפחה מהחובה לטפל בקרוביהם.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

למי הכוונה - לבעל, לאשה, לילדים?

י. בארי:

הכוונה היא לתא המשפחתי המורכב.

י. ערד:

האם עזרה להורי האשה זוהי פעולת התנדבות?

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

הגוף הציבורי לא יפנה קרובי משפחה.

י. בארי:

ההפניות לא ניתנות לאדם בודד אלא לשכונה.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

בלי הפניה הפעולה איננה נחשבת כפעולת
התנדבות. תגידו לגופים שלא יפנו מתנדבים

לקרובי משפחה.

י. בארי:

הארגונים השונים ביקשו מאתנו לא לחייבם
לנהל רישום את מי הם שולחים ולאן, אלא
לצייין שאדם עוסק בביעור הבערות בשכונה מסוימת.

החוק צריך לאפשר לנו לומר לגוף לא

להפנות אנשים לקרובי משפחה.

אין לנו שליטה על הגופים.

מ. בוטון:

לשנת נסיון אני מציעה להשאיר את התנאי
הזה שהפועל למען בן משפחתו בלבד לא

א. הרליץ:

ייחשב כמתנדב. אם תתעוררנה בעיות, נחפש להן פתרונות. נראה מה ילמד אותנו
הנסיון.

י. דרניצקי (יודיץ):

פסקה זו באה לומר ששום פעולה מחעם
המדינה או גוף ציבורי איננה באה לשלול

את העקרון של האחרייות המוסרית של בני המשפחה למשפחה.
(הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: מהי משפחה?) (י. ערד: גם הדוד שגר עמו.)

צריך אולי להגדיר מהו בן-משפחה. אולי

יש לכך תקדימים בתחיקה. אינני מציע למחוק זאת.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אי-אפשר להשאיר זאת כך. אני מוכנה להוסיף: בן משפחתו שגר עמו.

א. הרליץ: השעה דוחקת. החוק נתקבל לפני שנה והוא איננו מופעל כהלכה בגלל היעדר תקנות. אני מצטרפת לדעתה של היו"ר שנאשר את התקנות לשנת נסיון. אדם שיגיש תביעה לא יקבל אוטומטית את הפיצוי. יש אפשרות להבהיר דברים על-ידי בדיקה מחאימה. אני מודעת לאחריות המוטלת על הוועדה לאשר את התקנות בנוסח המוצע בישיבה זו.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: עם כל החשיבות של הנושא, אי-אפשר לתבוע מאתנו לאשר תקנות בחופזה בלחץ של זמן. אנו יכולים לקיים ישיבה נוספת.

א. הרליץ: אני מציעה שנאשר את התקנות היום.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: איננו רשאים לכלול בתקנות נוסח שאיננו ברור ונחונן לפירושים שונים, אשר יחייב התדיינות בבתי-הדין.

י. אליסוף: אם חתעורר שאלה של אדם שהוא בן משפחה, איך יתייחס לכך בית-המשפט? שופט אחד יכול לחשוב שזה חל על אשה וילד, ושופט אחר יכול לחשוב שזה חל גם על דוד ובן-דוד. בדרך-כלל כל חוק המתייחס לבן-משפחה מבהיר את המושג הזה.

השאלה של בן-משפחה עלתה בדיוני הוועדה כאשר נדון התיקון לחוק. אז נאמר שיהיה סייג לגבי בן-משפחה. בתקנות צריך להבהיר למה מתכוונים כאשר אומרים "בן-משפחה", עד איזו קרבה. אין הגדרה כללית למונח בן-משפחה. בכל חוק זה מוגדר לגופו. בחוק הביטוח הלאומי יש הגדרה של בן-משפחה בקשר לעובד: אחד ההורים, נכד, ילד, סבא, אח, אחות.

י. בארי: אני מוכנה לקבל את ההצעה בתוספת בן-הזוג.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אני מוכנה להעתיק את ההגדרה בחוק הביטוח הלאומי ולהוסיף בן-זוג.

א. הרליץ: כאשר הגשתי את הצעת התיקון נתתי הגדרה האומרת: בן-זוג, הורים, סבא, סבתא, ילדים, נכדים. אני מציע לכלול זאת בתקנות. (היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: סבא וסבתא אם הם גרים עמו.) אני מבקשת לא להתייחס למקום המגורים. לא מקום המגורים קובע אם המעשה נחשב למעשה התנדבות. אדם הנוסע לעיר אחרת כדי לטפל בסבתו איננו מתנדב.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: הוא לא יירשם בגוף המפנה מתנדבים.

אני מוכנה לאמץ את ההגדרה של הביטוח הלאומי, לא להוסיף עליה ולא לגרוע ממנה.

י. בארי: זוהי הגדרה לענין "עובד".

י. ערד: טיפול בסבא זוהי חובה אלמנטרית; זו לא התנדבות.

א. הרליץ: אני מקבלת את ההצעה להגדיר מהו בן-משפחה לפי ההגדרה שהופיעה בתיקון לחוק שהצעתי: בן-זוג, הורים, סבא-סבתא, ילדים, אח-אחות. (י. בארי: ונכד.)

בדיון כזה עלינו להבדיל בין עיקר לטפל.
 (היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: לדעתי זהו עיקר.) הסכמו על שני תנאים:
 מתנדב צריך להיות מופנה על-ידי גוף ציבורי, כפי שמוגדר בחוק; הוא
 עושה את המעשה הנכון ובכך מגשים את מטרות ההתנדבות. אני מסכימה
 שנגדיר את המונח "בן-משפחה" אבל בלי להסתבך בענין מקום המגורים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: אני מציעה לאמץ את ההגדרה בחוק הביטוח
 הלאומי בתוספת בן-זוג.

מ. דרובלס: הסייג בתקנה 2(2) הוא: פעילות שעיקרה פוליטית.

א. אליסוף: מפלגה פוליטית שיש לה מטרות חברתיות יכולה
 להיחשב כגוף ציבורי. פעילות פוליטית איננה
 נחשבת כהתנדבות, אבל פעילות חברתית כן נחשבת.

מ. דרובלס: אני משמש כיו"ר הוועדה לעליה וקליטה של
 המפלגה.

א. אליסוף: אתה מתנדב, אינך מקבל משכורת. הגוף שאתה חבר
 בו הוא גוף ציבורי והוא אשר הפנה אותך. אם אתה
 ממלא אחר תנאים אלה, אתה מתנדב.

מ. בוטון: לפי סעיף 3(4) גוף כזה איננו יכול להפנות
 מתנדבים.

מ. גז: אני מכהנת כיושבת-ראש התאחדות העולים במרכז
 מפלגת העבודה. איננו עוסקת רק בהסברה פוליטית,
 אלא אנחנו מטפלת בכל הבעיות של העולה - בעיות חברתיות, בעיות של שיכון
 וכדומה. אנחנו מלווה את העולה בדרכו ומסייעת לו להיקלט בחברה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: גוף שעיקר פעילותו היא פוליטית לא יוכר.
 את המתנדבים תצטרכי להפנות באמצעות רשויות
 מקומיות או הסוכנות היהודית.

א. דרניצקי-יודין: אני מציע למחוק את הסעיף הזה.

א. באר: "נעמת" עוסקת בפעילות פוליטית אבל גם חברתית.
 היא מקיימת פעילות חברתית עניפה. מן הראוי לאפשר
 לה להפנות מתנדבים לפעילויות חברתיות שונות. אם היא תשגר מתנדבות
 לפעילות פוליטית, היא לא חכוסה.

א. ערד: הפעילות העיקרית של "נעמת" איננה פוליטית.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: מחר יטענו ש"נעמת" זהו גוף פוליטי.
 לא יכירו ב"נעמת" כגוף הרשאי להפנות מתנדבים.
 גם על ההסתדרות יטענו שזהו גוף פוליטי. אני חושבת שיש למחוק את
 תקנות 2(2) ו-3(4). מוסדות שהייצוג בהם הוא פוליטי לא יורשם להפנות
 מתנדבים.

אי-אפשר לאשר תקנות כאלה בלי לשמוע את

הארגונים הנוגעים בדבר.

א. דרניצקי-יודין: לדעתי הפעילות היא הקובעת. פעילות בקרב
 עולים זוהי התנדבות גם אם היא נעשית במסגרת

מחלקה של מפלגה פוליטית. נכיר באדם לפי פעילותו.

(מ. בוטון: כתנאי שהמטרה איננה פוליטית.)

י. בארי:
לא ניתן להכיר במפלגה כי עיקר פעולתה היא פוליטית. לעומת זאת, אם במסגרת המפלגה יש תאים הפועלים למען מטרות חברתיות-חינוכיות, אלה יכולים לקבל את ההפניה באמצעות גופים ציבוריים מוכרים. מפלגה לא תקבל הכרה, אבל המתנדבים יכולים להיות מופנים על-ידי גוף ציבורי.

י. בן-שלום:
בתקנה זו יש לומר "פעילות שעיקרה מפלגתית" ולא להשתמש במונח "פוליטי".

ה"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: את ההסתדרות הציונית כללו במסגרת הזו מה שאין כך את ההסתדרות הכללית. (מ. גז: ההסתדרות הציונית מורכבת ממפלגות.) לא אתן ידי לענין. אזמין את נציגי ההסתדרות כדי לשמוע את חוות-דעתם. כך אזמין את נציגות "נעמת".

א. הרליץ:
אנו דנים בחוק כמעט שלוש שנים. הכוונה נראית לי. יכול להיות שהמינוח איננו מתאים. לא נאמר כאן שאסור לגוף העוסק בפעילות פוליטית להפנות מתנדבים; נאמר שכאשר אותו גוף עוסק בפעילות פוליטית, הוא איננו מכוסה. תנועת נוער המפנה מדריכים לשכונות מצוקה כדי לטפל בילדים טעוני טיפוח, משרתת את מטרות ההתנדבות. אם אותה תנועת נוער מקיימת הפגנה באחד במאי, היא לא תהיה מכוסה לפי חוק זה.

ה"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: חברת-הכנסת הרליץ, אינך חברת ועדת העבודה. הוזמנת לישיבה כיושבת-ראש המרכז לשירותי התנדבות. אינך יכולה להכתיב לוועדה את סדרי העבודה.

א. הרליץ:
אני חברת-כנסת וממלאת בוועדת העבודה את מקומו של חבר הוועדה ורטמן. מקובל בכנסת לשגר לוועדה חבר סיעה המגלה עניין בנושא שהוא על סדר-היום. חילופין כאלה הם מקובלים. אני רוצה לקנות שההערות שלי מסייעות לקידום החוק והתקנות. אני מבקשת לאפשר לי להמשיך את דברי.

אני יודע שהנושא איננו פשוט. קיימת בארץ ארגונים וולונטריים רב-תכליתיים. אני רוצה להביא לדוגמה את תנועת האשה הדתית לאומית. אני מחארת לי שרוב חברות התנועה פעילות לקראת הבחירות בהתנדבות. החוק הזה איננו מכסה אותן; אלא אם כן יוחלט אחרת - ואינני מציעה זאת. אני בטוחה שגם בימים אלה עוסקות מאות נשים שהן חברות תנועת האשה הדתית הלאומית בפעילות חינוכית ותרבותית וגם בקליטת עליה. לצורך זה גם כיום הן מכוסות. (מ. דרובלס: לא לפי התקנות). בתקנה 2(2) מדובר על פעילות שעיקרה פוליטית. אם זו איננה פעילות פוליטית, המתנדב מבוטח. וזה ברור. בתקנה 3(4) מדובר על הגוף עצמו, וכאן אני רואה קושי מסוים, כי אינני רוצה ששולל את ההכרה מגוף כמו תנועת האשה הדתית לאומית. אני שואלת אם ניתן לנסח את התקנה הזו בצורה שתבהיר את כוונתנו.

ה"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: נפסיק עכשיו את הדיון בסעיף זה. לקראת הישיבה הבאה נזמין את נציגי ההסתדרות הכללית, נעמת, תנועת האשה הדתית לאומית. (מ. דרובלס: אני מבקש להזמין גם את הנציגות של ברית נשות חרות.)

א. הרליץ:
אני מציע שנקיים את הישיבה ביום א' בבקר.

ה"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אם נמצא לנכון לקיים ישיבה נוספת, נקיים אותה; אם לא - יידחה הענין עד לאחר הבחירות.

א. הרליץ:
מישהו צריך להיות אחראי כלפי מתנדבים שיפגעו בתקופת שירותם.

אינני יכולה לעבוד תחת לחץ של זמן.
לא אבוא לחסל מפעלים מפוארים שעושים

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

עבודה חשובה וחיונית.

האשם הוא גם במוסד לביטוח לאומי ולא
רק בוועדת העבודה. לא יתכן לא לבצע

א. הרליץ:

חוק במשך תקופה כה ארוכה.

לו הנוסח של התקנות היה מובא לפנינו
בזמן, הייתי מזמינה לישיבה זו את נציגי
הגופים השונים. לא אבוא לגזור את דינם של גופים אלה בלי לשמוע אותם.
אנשי המוסד לביטוח לאומי יקימו התייעצות
אולי נאשר רק את הסעיף הראשון של התקנות הדין במטרות ההתנדבות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

מ. בוטון:

נשקול זאת.

תוקת התשלומים של צה"ל

לפני כשבועיים אישרנו שורה של תיקונים
בחוקת התשלומים של צה"ל. אנשי הצבא
טענו שהם אינם יכולים לעמוד בתאריך שקבענו והם הציעו תאריך שונה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

יעל ספרא:

בעיה אחת היתה איך לעבור את תקופת
המעבר כדי שאנשים לא יקבלו באופן
פתאומי סכום מופחת או יימצאו בלתי-זכאים כתוצאה מהתיקונים. הוצגו
אפשרויות שונות באשר לתקופת המעבר. אלה לא היו בעיות תקציביות
אלא בעיות כיצד להשתלט על 6500 תיקים, לקבוע שיטות מחשוב ותשלומים
כדי שאיש לא יקופח ושתייה הדרגתיות בהפחתת הסכומים. קבענו מועד
של 1.12.77. הגורמים המטפלים בשלישות ובמינהל התשלומים הודיעו שזהו
המועד המוקדם ביותר שבו יוכלו לסיים את בדיקת התיקים. רצינו
לקבוע זאת כתאריך קובע לסוף תקופת המעבר.

עד למועד זה הגענו להצעה המאפשרת
באמצעות ספיגת שתי תוספות-יוקר ב-1.4.77 וב-1.10.77 למתן את הירידה
בתשלומים או את הפסקתם. אנשים אלה ימשיכו לקבל בתקופת המעבר את
הסכומים שקיבלו עד היום בלי לקבל תוספות-יוקר.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

האם בעקבות התיקונים שאושרו יהיו
אנשים שיקבלו פחות ממה שהם מקבלים כיום?

יעל ספרא:

אנו נותנים תמריץ לעבודה. בעקבות השינויים
יהיו כאלה שיקבלו פחות. זה לא חל על
האשה; מדובר על הורים, סבים. זה לא חל על התא המשפחתי.

הצבא מציע להעתיק את המועד אחרנית
בחודש אחד.

אליסוף:

זאת כדי לספוג את תוספת-היוקר של אפריל.
אנו מנהלים פעולות הסברה ובינתיים
המשפחות ממשיכות לקבל את אותם סכומים.

יעל ספרא:

תחילתן של ההוראות ביום 1.4.77
אנו קובעים תקופת מעבר על-מנת להקל על אנשים שצריכים לקבל סכומים
מופחתים.

מי שצריך לקבל סכום יותר גדול, לפי התיקון, יקבל אותו מ-1.4.77.

י. אליסוף:

יעל ספרא:
אז הוא יקבל גם את חוספת-היוקר. אדם שצריך לקבל סכום מופחת, ימשיך לקבל במשך שמונה חדשים את אותו סכום שקיבל בעבר.

י. אליסוף:
זה מתייחס לבן משפחה - לא לאשה - שיש לו הכנסה שלא מעבודה. אם זוהי הכנסה מעבודה, יש לכך נוסחה מיוחדת. אם זוהי הכנסה שלא מעבודה מביאים בחשבון את ההכנסה. מי שיקבל יותר - יקבל זאת רטרואקטיבית מאפריל; מי שנשאר במקום - יקבל אותו סכום; מי שבגלל העידוד לעבודה צריך לקבל פחות, יפחיתו לו את התשלומים החל מ-1.12. זה תהיה תקופת מעבר.

יעל ספרא:
נותנים לו תשלום שלא מגיע לו בתוקף הוראת המעבר. אנו מציעים תקופת מעבר אחידה לכולם.

כל זה מתייחס לבן-משפחה ולא לאשה וילד. אם היא בהריון, דינה בשלושת חדשי ההריון האחרונים כדין אם. (היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אם היא איננה בהריון, דינה כדין בן משפחה?) יש כאן הוראות מתי היא זכאית לתשלום מלא.

מ. דרובלס:
אני מציע לא להחיל את התיקונים האלה על המשפחות של חיילים שכבר נמצאים בשירות שצריך להפחית להם את התשלומים. לגבי השנתונים הבאים חחול החוקה החדש.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: גם אני חשבתי באותו כיוון שלא נבוא לגרוע מזכויות קיימות.

יעל ספרא:
במקרה כזה חייל שמתגייס היום יצא מקופח בהשוואה למי שכבר נמצא בשירות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: לא נבוא להרע תנאים.

י. אליסוף:
הזכאות שנוצרה לפני 1.4.77 תהיה לפי הכללים הישנים. זכאות שנוצרה אחרי 1.4.77 תהיה לפי הכללים החדשים. אלה שלפי הכללים החדשים צריכים לקבל פחות, ימשיכו לקבל את התשלומים לפי הכללים הישנים. לגבי חיילים חדשים יחולו הכללים החדשים.

יעל ספרא:
אביא את עמדת הוועדה בפני היועץ הכספי.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אם תחייבים ישיבה נוספת של ועדת העבודה - נזמין אתכם. העקרון שקיבלנו הוא ברור ואנו מבקשים מכם לאמץ אותו.

יעל ספרא:
ואם לא נקבל את ההצעה? תצטרכו לחזור ולהופיע בפני הוועדה.

אני מקווה שניענה בחיוב.

(הישיבה ננעלה בשעה 11.30)